

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทยโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนทางไกล เป็นการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาที่สถาบันการศึกษาทางไกลจัดขึ้น โดยผู้เรียนและผู้สอนอยู่ต่างถิ่นต่างที่กันถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ด้วยระบบการสอนทางไกลผ่านสื่อการสอน ใช้รูปแบบการศึกษาทางไกลที่ยึดโครงสร้างสื่อการศึกษา โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักในรูปแบบตำราทางไกลให้นักศึกษาศึกษาด้วยตนเอง และมีแบบฝึกปฏิบัติเป็นสื่อหลัก และมีสื่อเสริมในรูปรายการวิทยุกระจายเสียง และรายการวิทยุโทรทัศน์ สื่อโสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ในปัจจุบันสื่อประเภทต่างๆ ที่ใช้สำหรับนักศึกษา กำลังมีการพัฒนาจากรูปแบบเดิมมาเป็นรูปแบบดิจิทัลหรือปรากฏเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องตามแผนปฏิรูป มสธ. ปี 2561

ทั้งนี้ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) ในปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาให้ผู้เรียนรู้สึกอิสระในการเรียนด้วยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่นิยมมากในปัจจุบัน โดยแพลตฟอร์มออนไลน์ถูกระบุว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหลายประการ เช่น สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาเพิ่มแรงจูงใจ การเข้าถึงรูปแบบการเรียนรู้ โอกาสที่เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ผ่านมามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะด้านจำนวนนักศึกษาที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาทางไกลให้มีประสิทธิภาพทันสมัย (คณะกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2561) นอกจากนี้ประเทศไทยกำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งยังมีอัตราการเกิดที่น้อยลง และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นผลทำให้เกิดวิกฤตในวงการมหาวิทยาลัยไทย สภาวะขาดแคลนผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทางด้านมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ทปอ.) กล่าวว่า จำนวนรับนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 ในทุกมหาวิทยาลัยทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ จำนวนรับนักศึกษาลดลงร้อยละ 10 – 15 สาเหตุมาจากจำนวนเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ลดลง และแนวคิดของเด็กรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เห็นว่าทำงานก่อนแล้วค่อยกลับมาเรียน (มติชน ออนไลน์, 2561) นอกจากนี้ในช่วงต้นปีพุทธศักราช 2563 เกิดปัญหาสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้งดกิจกรรมการสอนเสริมแบบเผชิญหน้า (สำนักงานสภามหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2563) มหาวิทยาลัย

จึงมีมาตรการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อ e-Learning และใช้สื่อต่างๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยมีอยู่ เผยแพร่ผ่านสัญญาณวิทยุ โทรทัศน์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนได้ด้วยตนเองทุกที่ และทุกเวลา

จากการสำรวจพบว่า การเข้าถึงสื่อต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดเตรียมให้นักศึกษานั้นมีหลากหลายและกระจัดกระจายมาก ทำให้ยากต่อการประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงสื่อสำหรับนักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยไม่ทราบว่ายังมีสื่ออื่นๆ ที่นอกเหนือจากตำราเรียนอยู่ หรือทราบว่ามียู่ แต่ก็ไม่สามารถติดตามหรือเข้าถึงได้ทุกสื่อเนื่องจากถูกเผยแพร่ในช่องทางที่หลากหลาย ยากและวุ่นวายต่อการเข้าถึง (สำนักเทคโนโลยีการศึกษา, 2563)

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการพัฒนานวัตกรรมสื่อการศึกษาทางไกลโดยเฉพาะการจัดการเรียนโดยแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถรองรับได้ทุกอุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต สามารถใช้งานได้ทุกระบบไม่ว่า Window/iOS/Android และใช้งานได้สองรูปแบบ คือ mobile application และ web application โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การมีปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ และการปฏิสัมพันธ์แบบไม่เรียลไทม์ นอกจากนี้ยังต้องรวบรวมสื่อต่างๆ ของมหาวิทยาลัยไว้ที่ช่องทางเดียว และผู้สอนและผู้เรียนสามารถสร้างเนื้อหาและสื่อเบื้องต้นในแพลตฟอร์มได้เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ จะช่วยยกระดับคุณภาพมาตรฐานของผู้เรียนสอดคล้องกับแผนปฏิรูป มสธ. และให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 ของสำนักเทคโนโลยีการศึกษา ประจำปี 2562 การพัฒนานวัตกรรมสื่อการศึกษาทางไกล และมีความเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแพลตฟอร์ม “STOU Media for all” สำหรับการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช” เพื่อให้ได้นวัตกรรมสื่อการศึกษาทางไกลช่วยยกระดับคุณภาพมาตรฐานของผู้เรียนสอดคล้องกับแผนปฏิรูป มสธ. ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลาอย่างรวดเร็ว ง่ายตาย และต้นทุนต่ำเพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลสำหรับนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์ม “STOU Media for all” สำหรับการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้แพลตฟอร์ม “STOU Media for all” สำหรับการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

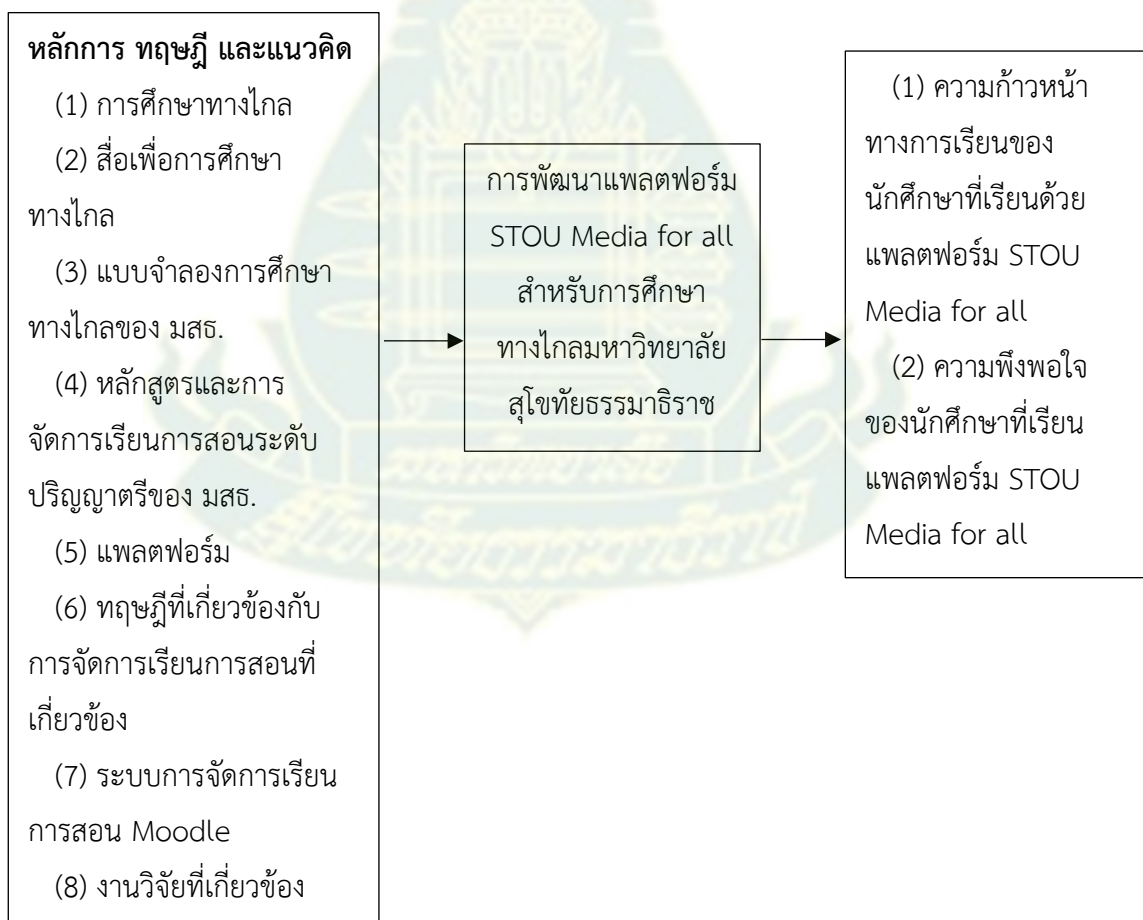
3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์ม “STOU Media for all” มีความก้าวหน้าหลังเรียน ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

3.2 นักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์ม “STOU Media for all” มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากที่สุด

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแพลตฟอร์ม STOU Media for all สำหรับการศึกษทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช” ครอบคลุมหลักการ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (1) การศึกษาทางไกล(2) สื่อเพื่อการศึกษาทางไกล (3) แบบจำลองการศึกษาทางไกลของ มสธ. (4) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของ มสธ. (5) แพลตฟอร์ม (6) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง (7) ระบบการจัดการเรียนการสอน Moodle และ (8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาพ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตประชากรการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งไม่เคยลงทะเบียนในชุดวิชา 10152 ไทยกับสังคมโลกมาก่อน

5.2 ขอบข่ายเนื้อหาการวิจัย ครอบคลุม หลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ชุดวิชา 10152 ไทยกับสังคมโลก ที่เปิดสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้แพลตฟอร์ม “STOU Media for all” เป็นสื่อเดียวในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากรวมสื่อหลักและสื่อเสริมเข้าไว้ด้วยกัน ชุดวิชา 10152 ไทยกับสังคมโลกเป็นตัวแทนของชุดวิชาอื่น ๆ เพราะชุดวิชานี้มีสื่อครบ ทั้ง รายการเสียง รายการวิดีโอ หนังสือ และการสอนเสริม

5.3 ระยะเวลาการวิจัย 1 ปี

6. นิยามศัพท์

6.1 การพัฒนาแพลตฟอร์ม “STOU Media for all” หมายถึง การนำแพลตฟอร์มที่สร้างขึ้นตามต้นแบบขั้นตอน/กระบวนการผลิตและตัวแพลตฟอร์ม และต้นแบบตัวแพลตฟอร์มต้นแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับดีมากถึงดี ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา

6.2 การผลิตแพลตฟอร์ม “STOU Media for all” หมายถึง การพัฒนาองค์ประกอบขั้นตอน/กระบวนการผลิต และแบบจำลองการผลิตสื่อหลักในการศึกษาทางไกลของ มสธ. ที่มีการจัดระบบการบริหารและจัดการเรียน การจัดการสื่อการเรียนการสอน การจัดการข้อมูล การสร้างเครื่องมือส่งเสริมการเรียนการสอน และการทดสอบและประเมินผล ที่ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายชุดวิชา วัตถุประสงค์ รายชื่อหน่วย แผนการสอนประจำหน่วยและตอน และรายละเอียดของเนื้อหา ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียน ขั้นที่ 3 รวบรวมเนื้อหาสาระและกำหนดสื่อการสอนของชุดวิชา ขั้นที่ 4 ออกแบบรูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 5 จัดทำสื่อการศึกษาและกิจกรรมของชุดวิชามาลงไว้ในแพลตฟอร์ม ขั้นที่ 6 ออกแบบช่องทางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน ขั้นที่ 7 จัดการเรียนการสอนโดยผลิตแพลตฟอร์มเป็นสื่อหลักในการเรียนการสอน ขั้นที่ 8 ผลิตและตรวจสอบคุณภาพแพลตฟอร์ม และขั้นที่ 9 ทดสอบประสิทธิภาพแพลตฟอร์ม

6.3 แพลตฟอร์ม “STOU Media for all” หมายถึง สื่อที่ใช้ในระบบการสอนทางไกลของ มสธ. พัฒนาขึ้นตามแบบจำลองการผลิตแพลตฟอร์ม มีส่วนประกอบ ดังนี้ (1) การบริหารจัดการผู้ใช้งาน (2) การจัดหาบทเรียน (3) การทดสอบและประเมินผล (4) การสร้างเครื่องมือสื่อเสริม

การเรียนการสอน (5) การจัดการข้อมูล และ (6) การจัดการสื่อการเรียนการสอน ผลิตขึ้นเป็นสื่อใน
ชุดวิชา 10152 ไทยกับสังคมโลก ที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

6.4 ผลการใช้แพลตฟอร์ม “STOU Media for all” หมายถึง การนำแพลตฟอร์มที่สร้างขึ้น
ขึ้นตามต้นแบบขั้นตอน/กระบวนการผลิตและตัวแพลตฟอร์มมาใช้เป็นสื่อหลักในชุดวิชา 10152
ไทยกับสังคมโลก เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาและความพึงพอใจของนักศึกษา
ที่มีต่อแพลตฟอร์ม

6.5 สื่อหลัก หมายถึง สื่อเดียวที่ใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนต้องรู้โดยรวมสื่อ
ทุกประเภทไว้ในสื่อหลักในรูปแบบแพลตฟอร์มที่รวบรวมเอกสารการสอนในรูปแบบ e-book แบบฝึก
ปฏิบัติ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การสอนเสริม การประเมินตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน และการ
ปฏิสัมพันธ์

6.6 ชุดวิชา 10152 ไทยกับสังคมโลก หมายถึงชุดวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไปใน
หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 6 หน่วยกิต ที่ใช้แพลตฟอร์ม “STOU Media for all”
เป็นสื่อหลักในรูปสื่อเดียวแทนเอกสารการสอนของชุดวิชานี้

6.7 ความก้าวหน้าทางการเรียน หมายถึง คะแนนหลังเรียนของนักศึกษาแต่ละคนที่เป็น
กลุ่มตัวอย่างต้องผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

6.8 ความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงความรู้สึกของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์ม
จากการสอบถามด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ ในด้านคุณภาพ และผลที่นักศึกษาได้รับจากการ
เรียนด้วยแพลตฟอร์ม

6.9 นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่เรียนและลงทะเบียนในชุดวิชา 10152 ไทยกับสังคมโลก
ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2563 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเรียนด้วยแพลตฟอร์ม

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 มหาวิทยาลัยได้แพลตฟอร์ม “STOU Media for all” สำหรับการศึกษาทางไกล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อช่วยให้การเรียนของนักศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.2 มหาวิทยาลัยได้ใช้สื่อรูปแบบต่างๆที่มีอย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านแพลตฟอร์ม
“STOU Media for all” สำหรับการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสนองตามแผน
มสธ. และการปฏิรูป มสธ.